

KONYA DA BİR ŞEYH RESUL

Bir gün bir dost cep telefonuma bir kabir resmi attı. Kabrin kapısı üzerinde “Resul Dede ruhuna Fatiha” yazısı vardı. “Dede” halk tarafından verilen bir unvan olmalıdır. Kabir, dört-beş metre uzunluğunda ve etrafı taş duvarla çevrili idi.

Mahallenin tarihi mezarlığında buna benzer, başka uzun kabirlere de rastladık. Resmi atan dostum daha sonra bu kabirde yatan zatın kime ait olduğunu çevresindeki insanlara sorduğunu, fakat bu kabrin kime ait olduğunu bilen çıkmadığını söyledi. Ben de cevaben kabirde yatan zat ile ilgili bilgi bulunmadığımı fakat Hatunsaray’da Şeyh Resul zaviyesi adıyla bir zaviyenin bulunduğunu, bundan da

M. Ali UZ

bu zatın döneminin şeyhlerinden birisi olabileceğini söyledim. Dostum “Bana bu kadar bilgi yeter” dedi.

Gerçekten bu Şeyh Resul kimdi? Araştırmaya başladım. Araştırdıkça mesele çözülmeye başladı. Kabir Meram ilçesinin 16 km güneyinde Yenibahçe Mahallesi’nde

bulunuyordu. Araştırmalarımız sonunda Yenibahçe’nin tarihinin çok eski bir geçmişe dayandığı ortaya çıktı. Mahalle, Selçuklu Döneminde Resul köyü, Osmanlı Döneminde Şeyh Resul Mahallesi olarak anılmış. Bu durum 1840’lı yıllara kadar devam etmiş. Mahalle bundan sonra da “Resil” adıyla anılmaya başlamış. Bu durumda 1970’li yıllara kadar devam etmiş. Bundan sonra da mahalle, “Yeni-

bahçe” adıyla anılmış. Bölgeye defalarca gidip geldim. Mahallenin Konya’nın en eski mahallelerinden, kabrin de en eski kabirlerden birisi olduğunu tespit ettim.

Köyün yakınında bir höyüğün bulunması köyün tarihinin ilk çağlara kadar gittiğini göstermektedir.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Selçuklu Dönemi’nde köy statüsünde olan Resul Köyü, Alâeddin Darüşşifası’nın vakıfları arasında bulunmaktadır. Konyalı’nın ifade ettiğine göre Fatih zamanında Darüşşifa yıkıldığı veya faaliyetini tatil etmesi sebebiyle 881 H/1476 M yılında Gedik Ahmet Paşa’nın sadrazamlığı zamanında yaptırılan ve Muslihiddin Mustafa tarafından tutulan Karaman İli İlyazıcı defterinde zikredilen vakıfların üzerine “mensuh” notu düşülmüş, yani vakıf kaldırılmıştır. 924 H/1518 M yılında Yavuz Sultan Selim Dönemi’nde Gödene, Resul ve Karadiğin köylerinin tımara verildiği kaydedilmiştir. Bu dönemden itibaren de Resul Köyü Osmanlı kayıtlarında Şeyh Resul olarak zikredilmektedir.⁽¹⁾

Nitekim Şeyh Resul Mahallesi’nin 924 H/1518 M yılında Yavuz Dönemi’nde, Konya mahalleleri listesinde mükellef erkek nüfusunun kaydedildiği defterde 79 mahalle arasında adı geçmektedir.⁽²⁾ Kanuni Dönemi’nde tarihsiz bir il yazıcı defterinde dört hane altı nefer olarak kaydedilen mahalle, 992 H/1584 M yılında III. Murat döneminde ise 32 mükellefe sahiptir.⁽³⁾

III. Murat Dönemi’nde mükellef

sayısının 32’ye çıkmış olması mükelleflerin çevredeki yerlerle beraber ele alındığını düşündürmektedir. Nitekim 1847-48 Temmetuat Defterleri’nde bölgenin adı Resil olarak geçtiği gibi mahalle bir gurupta sadece dört mükellef olarak kaydedilmiştir.⁽⁴⁾ Şeyh Resul adı bu dönemde Resil adına çevrilmiştir. Bu değişikliğin kaynakların yanlış okunmasından mı yoksa mahallî ağza dönüşmesinden mi kaynaklandığı bilemiyoruz.

Mahallenin nüfus yapısındaki dalgalanmalarda kuraklık dönemlerinin de büyük rol oynadığı muhakkaktır. Nitekim 1927-35 yılları arasında Konya’da yaşanan kuraklık sebebiyle halk çevre köy ve kasabalara dağılmıştır. Daha sonraki yıllarda yeniden mahalleye dönmüşlerdir.

Bölge günümüzde “Yenibahçe” Mahallesi adını almıştır. Mahallenin adının, hemen hemen mahallenin ortasında yer alan ve Şeyh Resul’e ait olduğu söylenen kabirden aldığı anlaşılmaktadır.

Mahallenin nüfus ve hane sayısının 1950’lili yıllardan sonra süratle geliştiği dikkat çekmektedir. Bölgenin topraklarının ziraata elverişli olmasının bölgenin gelişmesinde büyük rolü olduğu muhakkaktır.

Halk arasında “Resul Dede” olarak adlandırılan kabir resmi on asırlık tarihi bir geçmişin ortaya çıkmasına vesile olmuştur.

Çalışmalarımıza aralıksız devam ettiğimiz için bir gün Mehmet Önder Bey’in Ali Gav zaviyesinin Şeyh Resul adına yaptırıldığı yolundaki bilgi dikkatimi çekti. Bu

(1) İbrahim Hakkı Konyalı, Konya Tarihi, Ankara 1971, s. 225-26.

(2) A.g.e, s.249.

(3) A.g.e. s.255-259

(4) Barış Sarıköse, Konya Şer’iye Sicili 148 no defter, Konya 2011, s.223

bilginin devamında da bu Şeyh Resul'ün Altıntaş köyü Ayrıklıçalı da gömülü olduğunu zikreliyordu. Bu Altıntaş'ın Akşehir yakınlarındaki Altıntaş köyü zannettim. Yaptığım araştırma sonunda burada böyle bir kabrin olmadığı ortaya çıktı. Sonra bu Altıntaş'ın Kütahya yakınlarında olduğu ortaya çıktı.

Bu dönemde “Şeyh Resul”, “Resul Baba” ve “Peygamber” anlamında “Resul” isimlerinin sıkça geçmesi bende bir tereddüde sebep oldu. Acaba bu Şeyh Resul veya Dede Resul Babailerden birisine mi aitti. Hacı Bektaş-î Veli Vilâyet-nâme'sinde geçen bir “Baba Resul” daha vardı. Vilâyet-nâme de bu şahısla ilgili şu bilgiler yer alıyordu.

“Hacı Bektaş Hünkâr'ın ulu halifelerinden biride Resul Baba'ydı. Bir gün Hünkâr'ın huzurundayken, acaba Hünkâr bize nereyi yurt olarak verecek fikrine düştü. Erenlere mâlum oldu, Resul'üm dedi, biz seni bizden kaldırır, bir yere koruz dedi.

Hünkâr, göçtüktan sonra bir gece yattı, sabahleyin kalkınca kendini şimdiki mezarın yerinde buldu. Orası, Altıntaş'a tabi Beşkarış denen yerdi. Beşkarış denilmesinin sebebi de şuydu:

O yerde bir kâfir beyi vardı, boyu beş karıştı. O yer, onun hükümü altındaydı. Oraya birde kilise yaptırmıştı. Bir gün, adamlarıyla şehrin üst yanındaki dağa avlanmaya çıktılar. Bir de ne görsünler? Altın bir geyik yürüyüp otlamada. Şaşırıp kaldılar. Bey, dört yanını sardırđı, 'diri turalım' dedi. Geyik, bunlardan ürktü, o kilisenin dibine kaçtı, gözlerinin önünde silkindi, bir güvercin oldu, kilisenin kubbesine kondu. Derken kondu-

ğu yerden indi, gene silkindi, bir insan oldu, kilisenin dibine oturdu.

Bu hali gördüler, hemen geldi-

ler, ayağına yüzler sürdüler. ‘Sefa geldin, kadem getirdin, gelişin mübarek olsun’ dediler. ‘Kimsin, nesin’ diye sordular. ‘Adım Resul’dür, Hacı Bektaş Hünkâr’ın halifelerindenim, bu yeri bana yurt verdi, bu yaptırdığın kilise yeri, benim yatağım olsa gerek’ dedi, onları dine davet etti, imana geldiler.

Resul Baba, oraya iki günlük bir mesafede bulunan Hisarcık’a gitti, oraya yerleşti. Bazı kere Hisarcık’ta oturdu, bazı kere Beşkarış’ta

oturdu. Fakat çok defa oturduğu yer Hisarcık’tı”.

Resul Baba ihtiyarlık yaşlarına vardktan sonra Beşkarış makamında ahrete göçtü. Burada metfundur.⁽⁵⁾

Babaî isyanını başlatan Baba İlyas da bağluları tarafından Peygamberlik izafe edilerek “Baba Resurullah” unvanı ile anılmıştır.

Babaî isyanları 1240 yılında bastırılıp elebaşları Baba İlyas ile Baba İshak’ın aynı yıl öldürüldüğüne,⁽⁶⁾ Resul Köyünün 1221 yılında Alâeddin Keykubat tarafından yaptırılan Alâeddin Darüşifasına vakfedilmesi köyün daha önce var olduğunu göstermektedir. Bu sebeple Şeyh Resul de en geç II. Kılıçarslan zamanında yaşamış olmalıdır. Bu duruma göre Konya’daki Şeyh Resul’un Babaîlerle bir ilgisinin bulunmadığı, isyanın bastırılmasından sonra etrafa dağılan Babaîlerden de olmadığı anlaşılmaktadır. Köyün tarihinin dokuz-on asır geriye gittiğini ve Şeyh Resul’un Buhara taraflarından Anadolu’ya akınlar sırasında bölgeye gelen şeyhler arasında yer aldığı söylenebilir. Nitekim çevrede halk tarafından sahabelele ait olduğu söylenen bazı münferit kabirlerin bulunması bu bölgenin göç yolları üzerinde yer aldığını düşündürmektedir.⁽⁷⁾

Yalnız, Şeyh Resul’u ve Babaî isyanını incelerken bu isyanlarla FETO kalkışmasının çok benzer taraflarının bulunması dikkatimi çekti. Bu önemli konuyu da başka bir zaman anlatırım.

(5) Hacı Bektaş-ı Velî, Vîlâyet-nâme, (Abdülbâki Gölpınarlı), İstanbul 1990, s.86

(6) İbn-i Bibi, Anadolu Selçukî Devleti Tarihi, (M. Nuri Gencosman),Ankara 1941,s.206-210; Osman Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul 1971, s.424

(7) Yusuf Küçükdağ, (Alâeddin Darüşifası), Konya Ansiklopedisi, Konya, 1/155-156

KALEM ARKADAŞLIĞI / PENPAL

Prof. Dr.
Saim
Sakaoglu

Hâlâ var mı bilmiyorum, ama varsa da şaşarım. 21. yüzyılın bu çilgin gelişmelerinden sonra kalem/mektup arkadaşı olmak, posta güverciniyle mektup göndermek gibi bir şey olacak. İngilizce konuşanların *penpal* dedikleri bu arkadaşlık türü nedir acaba? İnternetin bir yerinde şöyle ifade gözüme ilişivermişti de almadan edemedim: *Mektup arkadaşı, birbirlerini tanımadan mektuplaşanlardan her biri*. Kelime çok değişik şekillerde karşımıza çıkıyor: Penpal, PenPal, Pen-Pal, Penpal, vb.

1950’li yılların ortalarına doğru bir sayfa açalım. Belki daha öncesi de vardır ama benim yaşım onları hatırlamaya yetmez. Kuzey Avrupa ülkelerinin birinde, Danimarka da olabilir İsveç de, bir adam veya bir kurum ortaya çıkıyor (veya daha önceden çıkmış), dünya gençlerini birbirleriyle mektuplaşmaya çağırıyor. Hiç tanımadığımız bir gençle mektuplaşacağız. Peki bu gençler nasıl tanışacaklar? Gayet basit.

O kişi veya kurum, boyutu 3x5 santimetre kadar olan pulları/biletleri ülkelerin postaneleri aracılığıyla pazarlıyor. Gidiyorsunuz bir PTT şubesine, ilgili memurdan pul alır gibi para karşılığında o pullardan birkaç tane alıyorsunuz. O yıllarda şehrimizde, bugün adı Çarşı Postanesi olan, o günün tek büyük postanesi tarihi binada işinizi çözecektir. Sonraki yıllarda, bize yakın olarak de Büyük Otel çevresinde, bir koridor sokakta da PTT şubesi açılmıştı: Samanpazarı Postanesi.

O pullardan, sayısın hatırlayamıyorum, birkaç tanesi zarfa koyup üzerlerindeki adrese gönderiyorsunuz. Bu arada notunuz da unutmayacaksınız: ‘Ben filan ülkeden 18-20 yaşlarında bir erkek veya kız arkadaş edinmek istiyorum.’ Zarfınızdaki para gibi değerlendirilen o pullar/biletler ilgililere ulaştınca size bir adres gönderiliyor. Ve başlıyorsunuz yazışmaya.

Karşı tarafın izniyle size gönderilen kalem/mektup arkadaşımızla yazışyorsunuz. Ne yazık ki telefonlaşma yok. Yok, çünkü telefon o dönemlerde Konya’ımız için lüks...

Her işin bir tüccarı/aracısı olur da bu işin tüccarı olmaz mı? Siz bu işinizin postaneden bitirileceğini öğreninceye kadar birileri oradan on kuruşa aldıkları pulları/biletleri size 20 kuruşa satmayı başarmış bile. Bu kadar açık göz olanın biraz daha gözünü açması gerekmez mi? Bu zamlı satış yetmezmiş gibi bir de aynı adresi birden fazla müşterisine (!) satmasın mı? Neyse şu veya bu deyip de ölüp giden bu tüccar müveddesini mezarında rahatsız etmeyelim.

Benim aralıklarla iki kalem/mektup arkadaşım olmuştu. Bunlardan ilki Avusturya’dan Monica Auer idi. Bir yıl kadar mektuplaştık. Birbirlerini ve ülkelerini hiç tanıyan iki yabancı gibi birbirimizi, ilimizi ve ülkemizi tanıtmaya çalışıyorduk. Ancak unutulmasın bu yazışmaların önde gelen amacı yabancı dilinizi ilerletmek idi.. Mesela ben ilk mektubumu önce Türkçe olarak

yazdım, ardından da İngilizceye çevirmeye çalıştım. (Bütün arkadaşlarım da böyle yapıyorlardı. Yoksa o aldığımız yabancı dil bilgisiyle doğrudan mektubu yazacak bir babayiğit biraz zor çıkardı.)

Arkadaşlar olarak bu çevirilerde birbirimize destek oluyorduk. Aslında bu işin ilk aşamasında kurduğumuz Türkçe cümleleri kolay çevrilebilecek cümlelerden seçiyorduk. Doğrusu da buydu. Sonradan hepimiz fark ettik ki karşı tarafların İngilizceleri bizimkilere göre daha iyi, daha işlek idi.

Ben ilk mektubumda biraz kendimden, biraz okulumdan söz etmiştim. Avusturya'dan da benzer cevaplar geliyordu. Sonraki mektuplarımda Konya ve Türkiye gündemdeki yerini almıştı.

Zamanla konular genişledi. Müzik, tiyatro, sinema, gezi, vb... Kesinlikle siyasete girilmezdi ve girilmedi. O yıllarda Kanadalı bir genç şarkıcı, bir şarkısıyla bütün dünyayı sallıyordu. TV'den önceki yıllar olduğu için, radyoların en çok istenen şarkıcısı ve parçası onlar idi: Paul Anka ve Diana... Meğer Monica Hanım da onu ve o parçasını çok seviyormuş. Malumdur, bir dönem

bazı şarkıcılar ve onların çok satanları herkes tarafından beğenilir. Hem hatırlatayım, o yıllarda daha İngilizleri *bit*leri (Beatles) piyasada yoktu. Bu Anka kuşu, yıllar sonra İstanbul'a gelmişti de iki kuşak sonra aynı ilgi görmüştü.

Bu arada bir de Belçikalı arkadaşım olmuştu: Magda van Noten... Böylece pek sık olmayan yazışmalarımızı iki kanaldan yürüterek sıklaştırmış oluyordum. Ancak onun gönderdiği kolinin üzerindeki tarih pek belli değil ama içinde 1956 yılının takvimi olduğuna göre tarihi kolaylıkla belirleyebiliriz.

Magda'nın kolisinde hem Belçika hem de Hollanda ile ilgili broşürler vardı. Bütün broşürler kültür ağırlıklı idi. Bir şehir ile ilgili broşürün üzerinde şehrin adı birkaç dilde yazılmıştı. Magda'da o adların hangi dillerle ilgili olduğunu mürekkepli kalemle belirtmişti. İşte o şehir: *Liège* (Fransızca), *Luik* (Hollanda'da konuşulan dil), *Lüttiche* (Almanca), *Liège*, *Gent*, *Brugge*, vb. şehirlerin yanında Antwerpen'deki kayak merkezi de unutulmamış. Hollanda ile ilgili bilgilerin başında, Amsterdam doğumlu ünlü ressam Rubens gelmektedir. Ayrıca her iki ülkenin mü-

zelerinde bulunan bazı eserlerin öz-
gün baskılarla süslenmiş küçük ka-
talogları da kolilerde yer almaktay-
dı.

Avusturya'dan 02 Mart 1957 ta-
rihinde gelen bir kolide o ülke ile il-
gili bir çok broşür vardı. Avusturya
baştan başa anlatılıyordu bu kitap-
çıklarda. Dağları ve kayakçıları baş-
ta geliyordu. Meğer onların ünlü bir
kayakçısı varmış: Toni Sailer. Bu
genç kayakçı 1956 Kış Olimpiyatları-
nda Alp disiplini dalında bütün
yarışmaları (sayısı üç imiş) kazanın-
ca millî kahraman gibi algılanmaya
başlamış. Ve bu üç dalı birden kaza-
nan ilk kayakçı imiş, uzun uzun bu
gençten söz ediliyordu.

Ben de kendi çapımda ilimi ve
ülkemi tanıtıyorum, güzel insanla-
rımı tanıtıyorum. Konya'mızın
kartpostallarından gönderiyorum
ama karşıdan gelenlerin baskıları
daha kaliteli... Olsun, önemli olan
mekâmı tanıtmak.

Yazmayı unuttum, bu hanım kız
da benim gibi lise öğrencisi... Ülke-
nin başkenti Viyana'da yaşıyor. Ta-
bii orası da bizim Konya'mız gibi ta-
rihi bir şehir. Ancak ortak tarihimi-
zin Viyana kuşatmalarına filan hiç
girmiyoruz.

Ben de, kardeşim Yrd. Doç. Dr.

Hasan Özönder gibi biriktiriciyim.
Arşivimde neler yok ki. Tam anla-
mıyla, eskilerin parası çok olanlar
için söylediği gibi, ben de bir kirli
çıkıyım. Belgeler, evraklar (varaklar
mı demeliydim acaba?), fotoğraflar,
mektuplar, vb.

İşte Monica'dan gelen koliden
bazı bilgi ve belgeler... Ancak bizim
İngilizcesini Austria olarak bildiği-
miz ülkenin adı kendi dillerindeki
adı Österreich... Belgelerin çoğun-
luğu, o günün teknolojisine göre
renklendirilmiş oteller ve onların iç
donanımlarıyla ilgili. Kaprın adlı
bölgeyle ilgili fotoğraflarda hem
mekân olarak konaklama tesisleri,
hem de tırmanma yerleri ki telesiyey
mi diyorlar, ne, yer alıyor. Kısacası o
ülke karını, dağını, soğuğunu para-
ya çevirmek için neler neler yapma-
mış ki.

Mektuplaşma adresi olarak ev,
okul ve ağabeyimin dükkân adres-
lerini kullanmıyorum. Geriye ne
kaldı ki? Mahallede karşı komşu-
muz var Alibey (Evet, adı böyle idi.)
Kendisi Kapı Camii civarında küçük
bir iş yerinde terzilik yapıyordu. Ad-
res olarak orayı kullanıyorduk. Pos-
taneye de çok yakındı. Haftanın iki
üç günü okul çıkışı oraya uğruyor,
gelen varsa postamı alıyordum. Za-
manla ev adresimizi de kullandığı-

mız oluyordu. Mesela Magda'nın kolisi Alibey'e, Monica'ninki ise eve gelmişti.

Bir de komşum var mahallemizde. Lisede benden bir alt sınıfta... Ona da Avusturya'dan bir arkadaş bulduk. Adı Brigitte idi de soyadını hatırlayamıyorum. Onlar başladılar mektuplaşmaya. Tabii o da adres olarak Alibey'in iş yerini kullanıyordu.

Üniversite son sınıfta iken Yüksek Öğretmenliler olarak 15 günlük bir Avrupa gezisine çıkmıştık: 22 Nisan 4 Mayıs 1964 olabilir. Viyana'da tam dört gün üç gece kalmıştık. Ama Monica'yı aramaya fırsatım ve vaktim olmadı. Atalar ne demmişti: Sürüden ayrılanı kurt kapar,

Şimdi bu tür bir mektup arkadaşlığını göze alacak olanımız var mı ki? Benim adlarını bile tam olarak bilemediğim, ancak ilkokul çocuklarının elinde oyuncak gibi işlem o acayip aletler varken kim mektup yazacak, kim postaneye gidecek. Bu mektuplaşma oyunu da tarihteki yerini aldı da günümüz gençlerinin inanmayacakları bir yeri alıverdi. 11 yaşındaki torunum, benim çocukluğumda cep telefonun, bilgisayarın, televizyonun, i-pad'lerin olmadığını bir türlü kabullenemiyor da ondan. (İnternette yaptığım taramada bu işin sürüp gittiğini, ancak postanelerden pul/bilet almaya gerek kalmadığını da öğrenmiş oldum.)

O yıllarda tutmaya başladığım günlüklerden bazı küçük notlarla yazımızı tamamlayalım.

24 Nisan 1957, Çarşamba: 22.30

... Sabahleyin 8.30'da uyandım. Aydınlarla vardım, geldim. Sonra **Monika** [Auer, Avusturyalı kalem arkadaşım]'ya cevap yazdım. Bir de kartı olan bu mektubu Samanpazarı'na [postane] attım. Oradan eve geldim. Öğleye kadar tarih çalıştım. Sonra derse gittim. ...

19 Mayıs 1958 Pazar: Saat 16.28

... Dükkâna gelip bir şeyler alıp götürdüm. Saat 3'te provanın tehir edildiğini, maçın (basket) tehir edildiğini işittim. Saat 1'e doğru eve geldiğimde Adile, **Avusturya**'dan Monica'dan gelen mektubu vermişti. Onun bazı kelimelerine bakmak için kitaplığa girdim..

... 22 Mayıs 1957 Çarşamba: Saat 19.10 suları

... [Alibey Türkmen'in terzihanesi] Hakkı [Mihçı, kapı komşum, alt sınıfta öğrenci]'ya Danimarka'dan adresli mektup gelmiş. Bana da, dün **Belçika II**'den 2 kartlı mektup gelmiş. Orada pantolonumu ütölüyüp eve geldim. Birazdan ise Önal Vasıflara gideceğim. Yarın 19 Mayıs değil ama onun şenlikleri yapılacak.

30 Nisan 1957, Salı: 21.15

... **Belçika**'dan mektup gelmiş. Postanenin önünden 4 kart aldım.

1 Mayıs 1957, Çarşamba: Saat 14.00 suları

... Yeni bir ay, yeni bir gün, iki bayram birden. Ama bunlar beni mesut etmiyor.

Sabah **Belçika II ye, Agnes'e** mektup yazdım. Hakkı ile gönderdim.

7 Mayıs 1957 Salı Saat 20.00

... Ali'ye uğrayıp biraz oyalandıktan sonra eve geldim. **Belçika'ya (I)** [penpal/kalem arkadaşı] kart yazdım, yarın atacağım....

Hidrellez çok sade geçti.

14 Mayıs 1957 Salı: Saat 23.00 suları

... **Belçika**'ya doğum günü kartlı mektup yazılmaya başlandı.

O güzel türküdeki mısradan aldığı ilhamla bir romanına ad koyan merhum hemşerimiz Tarık Buğra'yı hatırlamayım da ne edeyim ben: GERÇLİĞİM EYVAH!

(Erdemli, 21 Temmuz 2017)

KONYA FERMAN VE BERATLARI EFLATUN MESCİDİ VAKFINA AİT BİR FERMAN (*)

Hasan
YAŞAR

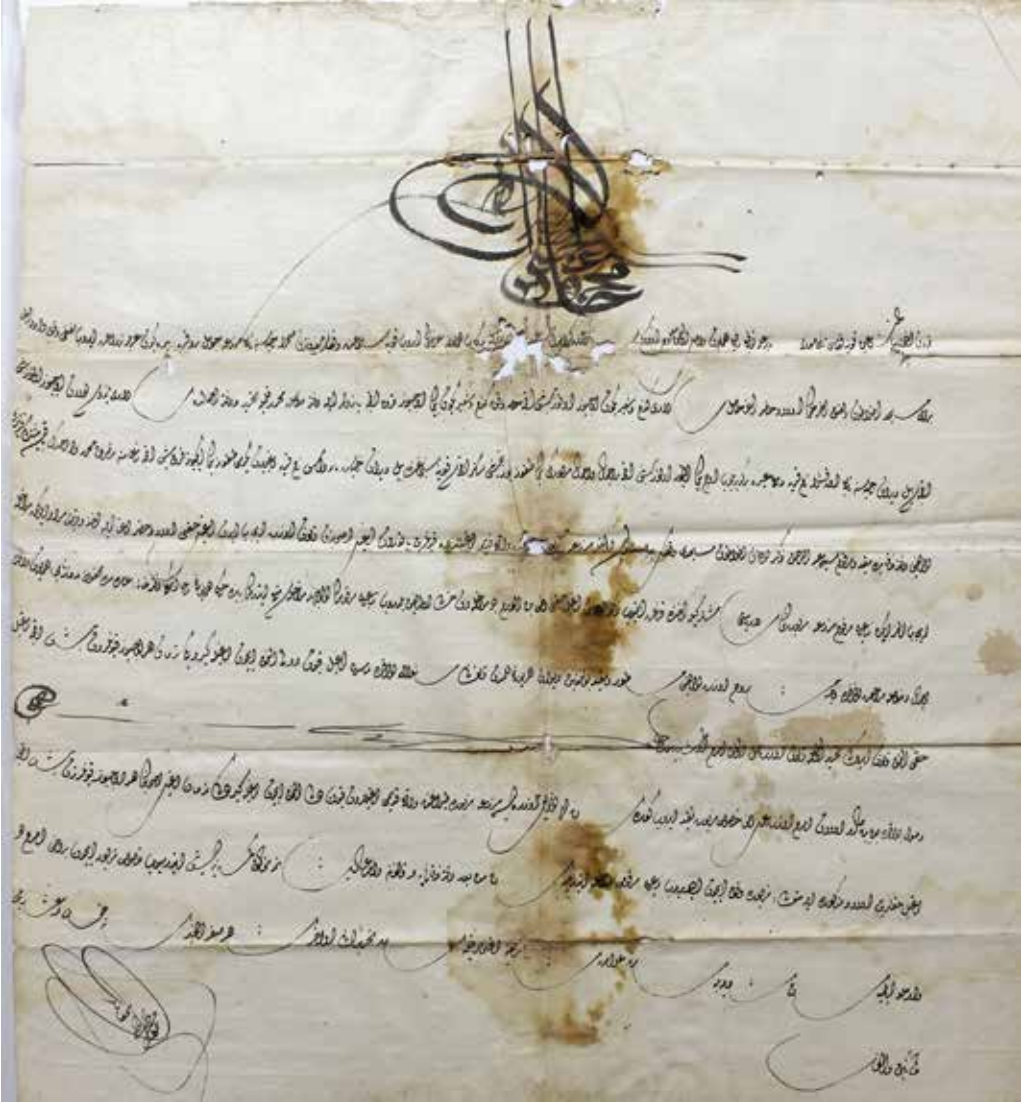
Ferman Özeti; 1810 tarihinde Sultan 2. Mahmut zamanında Konya Kazası Sahra Nahiyesinde (bugünkü Çumra) Eflatun Mescidi vakfına ait olan bir arazi için ağıl hakkı alınması hususunda zeamet sahibi Ahmet oğlu Mehmet'in vakfa ait olan gelire müdahil olması nedeniyle vakıf mütevellisi Seyyit Abdurrahman'ın Devlet-i Aliyye'ye müracaatı neticesinde müdahalenin durdurulmasına dair verilmiş ferman.

Tuğra; Mahmud Han bin Abdülhamid Han el-Muzafferu Daima

Kıdvetü'n-Nüvvâbi'l-müteşerri'n Konya Kadısı Nâibi Mevlâna zîde ilmühû tevkî'i refî'i hümâyûn vasıl olıcak malum ola ki sâdât-ı kiramdan es-Seyyid ..... zide şerefühû rikâb-ı hümâyunu ma arz-ı hâl idüb Konya Sancağında ve kazalar muzâfâtından Sahrâ Nahiyesine tâbî' mezra'a-i Cömel nezd-i karye-i Bayr'a giden araplar ziraat edip nısfı Vakf-ı Davud Ağa berâ-yı Mescid-i Eflâtun ve nısf-ı âhar mülk evladı Hızır Ağa hâsıl-ı salârı gendüm ve şa'îr yekûn üç yüz otuz beş akçe hissa-i vakıf gendüm ve şa'îr yekûn bin üç yüz kırk akçe yazılar ile defter-i mufâselet muharrer kalemiyle tahrir ve def-

ter-i icmalde salârı yazılı olan üç yüz otuz beş akçesi Belviran Nahiyesine tabî' Akkışla nâm karye ve mea gayrihi birikdirilüb üç bin altı yüz otuz beş akçe ber icmâl ve icmâl-ı mezbûrun bin dokuz yüz yetmiş sekiz akçesi Konya Sancağında Belviran Nahiyesinde Bardas nam karye ve gayriden yirmi dokuz bin iki yüz kırk beş akçe zeamete mutasarrıf Mehmet veled-i Ahmed'in bakisi müştereken kayıtlarında olduğu Defter-i Hakanî'de mukayyet ve merkur Seyyit Abdurrahman zıkr olunan Eflâtun Mescidi vakfının ..... mütevellisi olmakla mezra'a-i mezbûre ..... Vâki' kadimî ağıllarda koyunların yatıran ağıl ashabından kanun üzere icab eden ağıl hakkını evlad-ı Hızır Ağa ile ahz ve kabz murad eyledikte müdahale icab etmez iken zaîm-i merkur mezra'a-i mezburenin devriyesini müşterikiyle ahza kanaat etmeyip zıkr olunan ağıl hakkını dahi ben alırım deyu müdahaleden hali olmadığın bildirip zaîm-i merkurun ol vecihle müdahalesi men' ettirilmek babında hükm-i hümâyunum rica etmek defter hâne-i âmiremde mahfuf ruznamçe-i hümâyun ve defter-i icmal ve mufasele mürâcaat olunduğunda vech-i meşruh üzere olduğu mestur

(*) Bu fermanı Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürü Bekir Şahin Bey'den bundan yaklaşık üç yıl önce almıştım. Kendisine Sadreddin Konevi ahfadından Necla Şekerci Hanımefendi getirmiş, Bekir Hocam da dijitallerini çekmiş ve aslını kendisine iade etmiş. Toplamda 16 adet belge mevcut. Akademik sayfalarda bunları vaktimiz oldukça yayımlamaya çalışacağız inşallah. Eflatun Mescidi ile Sadreddin Konevi Vakfı arasında bir bağın olduğunu bu ferman vesilesiyle öğrendim (İbrahim Hakkı Konyalı, Konya Tarihi s.315)

ve mukayyet bulunmağın divan-ı hümayunum kaleminden kanunu sual olundukta resm-i ağıl koyun düveli alınmak için ağıla girdiği zaman her üç yüz koyunlardan beş akçe ağıl hakkı alınmak kanun idiği tahrir olunmakla kanun üzere amel olunmak emrim olmuştur. Buyuruldu. Vusül buldukta bu babda sadır olan emrim üzere amel dahi husus-ı mezbure takayyüd edip göresin inha olunduğu üzre ise mezraa-i mezbure toprağında vaki'-i kadimi ağıllardan koyun-ı düveli alınmak için ağıla girdiği zaman ağıl ashabının her üç

yüz koyunlarından beş akçe ağıl hakların evlad-ı mezkure ile müteveli-i mezbure vakıf için alıverip zeayim-i merkumu müdahale ettirmeyesin min ba'd defter-i Hakanıye ve kanun ve emr-i Al-i şanıma muhalif kimesneye iş ettirmeyip husus-ı mezbur için bir dahi emrim varmalu eylemeyesin şöyle billesin alamet-i şerife itimat kulasın tahriren fi evahir-i şehri saferü'l-hayr sene hamsun ve işrin miyeteyn ve elf be makam-ı Kostantıniyye (Ahir-i safer 1225 H.-1810 M.)

VELED ÇELEBİ VE TÜRKÇE İTİKAT İSİMLİ ESERİ

Hüseyin BULUT - Muammer ELDEN

Veled Çelebi I. Dünya Savaşı'nda teşekkül eden Mücahidin-i Mevleviye Alayının kumandanı olarak Filistin cephesine katılır. Eşi Zehra Hanım da askere hizmet için sefere iştirak etmiştir.

Yalnız Zehra Hanım Şam'a varmadan yolda vefat eder. Veled Çelebi Türkçe İtikat başlığı altında itikat esaslarını nazım şeklinde yazarak eşinin ruhu için askerlere dağıtmıştır.

Zaman zaman İslam dünyasında genellikle çocuklar ve gençler için itikadi konularda nesir ve nazım olarak bu tür küçük risalelerin hazırlandığı görülmektedir.

Mesela bunlardan birisi de Fahri Kulu Hocaefendi tarafından İlmihal-i İtikadi adıyla kaleme alınan küçük bir risaledir. Bu risale onun vefatından sonra damadı Zeki Sakallı tarafından neşredilmiştir.

İşte Veled Çelebi'nin Osmanlıcadan bugünkü Türkçeye çevirdiğimiz bu risalesi 12 Muharrem 1334/20 Kasım 1915 tarihinde yazılmış ve eser daha sonra Beyrut'ta İktal matbaasında basılmıştır.

Veciz bir şekilde kaleme alınan bu Türkçe İtikat risalesinin bir bölümünü okuyucularımıza sunuyoruz.

Mücâhidin-i Mevlevîye Alayı Alay Kumandanı
Veled Çelebi (İzbulak) Efendi

TÜRKÇE İTİKAT

(Not: Tekrar eden “Sallü aleyhi ve alihi” kısmı emir cümlesidir, o kısımlarda Peygamberimize (sav) ve aline salat ve selam okunmalıdır.)

1) Dinle ey Tanrı'nın kulu
Olmak ister isen ulu
Gönlün olsun iman dolu
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

2) Evvel gerek sağlam niyyet
Günahından kılıp nefret
Sözünde dur eyle himmet
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

3) Gafil gafil gezme öyle
Yeter artık insaf eyle
Bismillah de şöyle söyle

Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

4) Rabbim Hudâ azze ve cell
Kendi güzel fi'li güzel
Ta'rise yok asla mahal
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

5) O'ndan sâdır olmaz aslâ
Fena işler zulmü ezâ
Adildir rabbim daimâ
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

6) Kâdir Mevlâm ulu sübhân
Güzel sıfatlara şâyân
Pâktır fena sıfatlardan
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

7) Rabbim Allah azîmüştân
Her ne geldi ise O'ndan
İnandım hepsine candan
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

8) İman ettim Kur'ânına
Kur'ândaki fermânına
Ümidim var ihsânına
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

9) Beyan etti O'nda Hudâ
Cinn-ü melâik enbiya
İndi kitaplar âmennâ
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

10) Tanrı yarattı âlemi
Hem cenneti cehennemini
İman eyle çekme gamı
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

تور كجه اعتقاد

در كاه حضرت مولانا پوست نشینی و مجاهدین مولویه
قوماندانی ابن حضرت مولانا الشیخ مشوینچوان حجة
الله محمد بهاء الدین ولد چلبی افندی حضرت تارینك
مرحومه رفیقہ سی ام الفقرا فاطمة الزهرا خانمی
خیر دعا ایله یاد ایله ملر یچون مجاهدینه
توزیع ایدلمشدرن . مرحومه موسی
الیها مجاهد اولادینه باقیتدن خدمت
ایتمك اوزره قونیه دن حرکت
ایدوب یولده خسته لانهرق
شامه و صولتک هفتقه
سنده و اصل مرتبه
شهاد اولمشدرن
علیها الرحمة والرضوان

تاریخ وفاتی ۱۹ ایول سنه ۱۳۳۱

11) Kader haktır olma mün-
kir

Hayra şerre Allah kâdir
Mü'minlere Allah nâsır
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

12) Allah dedikçe bul safa
Getir şehadet daimâ
Hep farzları eyle edâ
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰی
 اٰلِهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِیْنَ
 اَللّٰهُمَّ اَنْصُرْ سُلْطٰنَنَا سُلْطٰنَ الْمُسْلِمِیْنَ وَجِیوشَ الْمُوَحِّدِیْنَ
 وَاَتَنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً وَفِی الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
 رَبَّنَا اِنَّا اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَیِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا
 مَعَ الْاَبْرَارِ تَوَفَّنَا مُسْلِمًا وَالْحَقِّنَا بِالصّٰلِحِیْنَ اٰمِیْنَ

دیکله آئی تا کربنک قوی اولمق ایسترایسه ک اولو
 کولک اولسون ایمان طولو بودر محمدک یولی
 صلوا علیه وآله
 اول کربک صاغلام نیت کنا هکدن قیلوب نفرت
 سوز کده طوز آیه همت بودر محمدک یولی
 صلوا علیه وآله
 غافل غافل کز مه اولیه یتر ارتق انصاف آیه

13) Kıl beş vakit namazını
 Candan eyle niyazını
 Kıl efendine nazını
 Budur Muhammed'in yolu
 Sallü aleyhi ve âlihî

14) Orucunu tut ol sâbır
 Mü'min olur nefse kâhir
 Nef'i çoktur bâtın zâhir
 Budur Muhammed'in yolu
 Sallü aleyhi ve âlihî

طُوغْرُوْمَ اَنْعَامٍ اَوْ نَجْمِ اَوْ زِيَادَةٍ حَتَّى كُوْرُوْسَه كُوْرُ
اَكَا كَافِي بُوْقَدَرُ سُوْرُ بُوْدُرِ مُحَمَّدِكْ يُوْلِي

صلوا عليه وآله

سُوْرُوْلِيْمِيْزِ بُوْتُوْنِ جُوْهَرِ كُوْرُوْلِ اَكْلَا اَيْلَه اَزِيْرِ
يَا رِيْ كُوْرُ اَللّهُ اَزْدَلُوْرُ بُوْدُرِ مُحَمَّدِكْ يُوْلِي

صلوا عليه وآله

عَاْرَفِ اَوَّلِ هَمِّ اَهْلِ مَعْنَا اَزْشِيْدَنْ جُوْقِ مَعْنَا اَكْلَا
مُوْمِيْنَه عِرْفَانِيْدَرُ سَزَا بُوْدُرِ مُحَمَّدِكْ يُوْلِي

صلوا عليه وآله

يَا دِيْشَاهَه اَيْلَه دُعَا صَلَوَاتِ اَوْقُوْرُ دَائِمًا
ذِكْرِكْ اَوْلَسُوْنِ نَامِ مَوْلَا بُوْدُرِ مُحَمَّدِكْ يُوْلِي

صلوا عليه وآله

شام في ۱۲ محرم الحرام ۱۳۳۴ و في ۷ تشرين ثاني ۱۳۳۱

بِسْمِ اللّٰهِ دِيْ شُوْبِلَه سُوْبِلَه بُوْدُرُ مُحَمَّدِكْ يُوْلِي
صَلُوْا عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ

رَبِّيْمِ خُدَا عَزَّ وَجَلَّ كَلْدِي كُوْرُوْلِ فِعْلِي كُوْرُوْلِ
تَعْرِِيْضَه يُوْقُ اَصْلًا مَحَلَّ بُوْدُرِ مُحَمَّدِكْ يُوْلِي

صلوا عليه وآله

اَنْدَنْ صَايْزِ اَوْلَمَزْ اَصْلًا فَنَّا اَيْشَلَرُ ظَلَمُ وَاَدَا
عَادِلِيْزِ رَبِّيْمِ دَائِمًا بُوْدُرِ مُحَمَّدِكْ يُوْلِي

صلوا عليه وآله

فَايْزِ مَوْلَا مِ اَوْلُو سُبْحَانَ كُوْرُوْلِ صِفْتَلَرَه شَايَانِ
يَا كَلِيْزِ فَنَّا صِفْتَلَرْدَنْ بُوْدُرِ مُحَمَّدِكْ يُوْلِي

صلوا عليه وآله

رَبِّيْمِ اَللّٰهُ عَظِيْمُ اَلشَّانِ هَرِيْته كَلْدِي اَيْسَه اَنْدَنْ
اَيْنَانِيْمِ دِيْسِيْنه جَانْدَنْ بُوْدُرِ مُحَمَّدِكْ يُوْلِي

صلوا عليه وآله

اَيْمَانِ اَيْتِيْمِ قُرْآنِيْه قُرْآنِيْه كِي قُرْآنِيْه
اَمِيْدِيْمِ وَاَزْ اِحْسَانِيْه بُوْدُرِ مُحَمَّدِكْ يُوْلِي

صلوا عليه وآله

يِيَانِ اَيْتِيْ اَنْدَه خُدَا جِنُّ وِمَلَائِكْ اَنْبِيَا
اَيْتِيْ كِتَابَلَرُ اَمْنَا بُوْدُرِ مُحَمَّدِكْ يُوْلِي

15) Verir isen vergi zekât
Bulursun kat kat berekât
Daim kıl hayr-u hasenât
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

16) En büyük farz bize cihat
Resûlullah'ı eyle yâd
Nifaktandır hile inat
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

17) Paran var ise hacca git
Hem Rasûlü ziyaret it
Şartın bir ariften işit
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

18) Farz borcundur mutlak
öde
Hem sünnet-i müekkede
Edası lâzım ey dede
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

19) Bunlar borçtur eyle edâ
Doğru yoldan sapma asla
Lâfile din olmaz hâşâ
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

20) Münker Nekir sırat mîzan
Kabir azabı ey yâran
Esası sahihtir inan
Budur Muhammed'in yolu
Sallü aleyhi ve âlihî

VELED ÇELEBİ KİMDİR?

Mevlevî Tarikatının son dönem Postnişinlerinden olan Mehmet Bahâeddin (Veled Çelebi), 14 Rebiülevvel 1284/16 Temmuz 1867 tarihinde Konya'da doğmuştur. Babası Mustafa Necip, annesi Rabia Hanım'dır.

Eğitimine Konya'da mahalle mektebinde başlamış ve ardından İbtidaiyye Mektebini tamamlamıştır. Daha sonra Mekteb-i Rüştiyye'ye kaydolmuşsa da iki yıl sonra buradan ayrılarak Çelebilerin eğitim aldığı Mevlânâ Dergâhı'na bitişik olan Sultan Veled Medresesi'ne devam etmiştir.

Veled Çelebi'nin edebiyata olan ilgisi küçük yaşlarda başlamıştır. Medresedeki hocası Abdurrahman Sıtkı Efendi, ondaki edebiyat kabiliyetini fark ederek kendisini bu yönde teşvik etmiştir. Veled Çelebi, onlatı yaşındayken Konya Vilâyeti Mektubî Kalemî'nde çalışmaya başlamış, bu arada Hacı Eyüp Efendi'nin, ar-

dından Sıtkı Dede'nin Mesnevî derslerinde devam etmiştir. Haziran 1910'da, kendisi de bir Mevlevî olan Sultan Reşat, Abdülhalim Çelebi'yi makamından ayırıp, yaklaşık bir yıldır Galata Mevlevîhanesi'ne vekâlet eden Veled Çelebi için Reis-ül Meşayih Elif Efendi'ye bizzat hüsn-i şehadette bulunarak Mevlânâ Dergâhı postnişinliğine tayin edilmesini irade buyurmuştur.

Veled Çelebi, 3 Haziran 1919'da Ferit Paşa kabinesi şeyhülislamı Sabri Efendi'nin teklifi, Sultan Vahdeddin'in iradesiyle postnişinlikten azl olunmuştur.

Konya'dan İstanbul'a gelen Veled Çelebi, Sultan Vahdeddin tarafından 1919'da Maarif Nezareti'nce Türkçenin ıslahı ve tespiti gayesiyle oluşturulan Tetkikat-ı Lisaniye Encümeni'ne tayin edilmiştir.

Kastamonu mebusluğu sonrası Yozgat milletvekili olarak da TBMM'de yedinci seçim döneminin sonuna kadar çalışan Veled Çelebi'nin Türk Dil Kurumu'ndaki çalışmaları, bundan sonra da devam etmiştir. Veled Çelebi 4 Mayıs 1953'te Ankara'da vefat etmiştir.

Letâif-i Hoca Nasreddin (İstanbul 1325-1327)

Dîvân-ı Türkî-i Sultan Veled (İstanbul 1341)

Atalar Sözü (İstanbul 1936)

Mesnevî Tercümesi (İstanbul 1942-1946)

Hatıralarım (İstanbul 1946)

Leylâ ile Mecnun (İstanbul 1311)

gibi 20 ye yakın eseri mevcuttur.